

Remissvar

2020–306

2020–10–23

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen

A2020/01495/A

SAMMANFATTNING

Utredningen ”Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen” för fram förslag i syfte att öka andelen arbetslösa som är berättigade till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Ett centralt förslag i utredningen är att berättigande till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen grundas på ett inkomstvillkor. Detta ersätter det nuvarande arbetsvillkoret.¹

Syftet med att ersätta arbetsvillkoret, som baseras på antal arbetade timmar, med ett inkomstvillkor är att bredare grupper kan kvalificera sig för försäkringen. Det förenklar även a-kassornas administration genom att arbetsintyg från arbetsgivare inte längre behövs. Utredningen föreslår också att högre grad av anknytning till arbetsmarknaden resulterar i att ersättning betalas ut under en längre tid. En lägre grad av arbetsmarknadsanknytning, mätt som inkomster under en 12-månadersperiod, ska också kunna kvalificera en arbetslös till arbetslöshetsersättning, men då med ett lägre antal ersättningsdagar.

Konjunkturinstitutet tillstyrker dessa ändringar och delar utredningens bedömning att fler personer, särskilt egenföretagare, egenanställda och timanställda, nu kommer kunna omfattas av arbetslöshetsförsäkringen.

INDEXERING AV INKOMSTKRAV OCH TAK BÖR UTREDAS VIDARE

Enligt utredningens direktiv ska förändringarna vara budgetneutrala, arbetslöshetsförsäkringens kostnader ska inte stiga som resultat av förslagen i utredningen. När fler personer på arbetsmarknaden genom utredningens förslag kan kvalificera sig för arbetslöshetsersättning väntas kostnaderna för försäkringen stiga. För att motverka detta föreslår utredningen att nedtrappningen av ersättning över en arbetslöshetsperiod ska omfatta alla som mottar ersättning. Detta är inte fallet i nuvarande regelverk där en del av de som tjänat över taket i försäkringen inte möts av avtrappad ersättning.

Över tid kommer det föreslagna inkomstkravet att minska i värde relativt lönerna och fler personer kommer kvalificera sig för ersättning. Detta ökar, allt annat lika, kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen. Samtidigt minskar också det reala värdet på den högsta ersättningen,

¹ Inkomstvillkorets huvudregel föreslås vara att en arbetslös ska ha tjänat minst 10 000 kronor i månaden under en period av 12 månader. Detta motsvarar dagens arbetsvillkor om att arbetslösa ska ha arbetat knappt halvtid varje månad de senaste 12 månaderna. Inkomsten på 10 000 kronor i månaden motsvarar ungefär hälften av lägstalönen i de flesta stora avtal på arbetsmarknaden.

takbeloppet i försäkringen, över tid. Allt annat lika gör det att kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen minskar.

Det är oklart vilken av dessa två effekter som dominerar försäkringens kostnadsutveckling, det beror i hög grad på vilka som är uppbär ersättning. Om ersättningstagarna i högre utsträckning har låg grad av arbetsmarknadsanknytning och låga inkomster kan kostnaderna för försäkringen stiga över tid. Ett sätt att göra kostnadsutvecklingen av försäkringen mer förutsägbar är genom indexering av inkomstkravet och taket, exempelvis med hjälp av prisbasbeloppet som används inom andra delar av socialförsäkringssystemet.

INTE SÄKERT ATT AVTRAPPAD ERSÄTTNING GER TÄNKTA EFFEKTER

Utredningen föreslår att ersättningen fortsatt ska trappas av under en arbetslöshetsperiod.² Något som talar emot det är att högre ersättning påverkar arbetslösas sökbeteende mer negativt i början av en arbetslöshetsperiod än längre fram.³ En initialt generös ersättning kan därför medföra att den arbetslöse söker arbete i för liten utsträckning i början av arbetslöshetsperioden trots att chansen att få ett arbete då är som störst.⁴ En jämnare profil på ersättningsnivån, med lägre ersättning än utredningens förslag initialt och en mindre skarp avtrappning, skulle ge arbetslösa incitament att söka fler arbeten tidigt och samtidigt i högre grad försäkra mot långtidsarbetslöshet, som är den stora risken med att bli arbetslös för indviders konsumtion och framtida inkomster.⁵

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Urban Hansson Brusewitz. Föredragande har varit Jonas Kolsrud.

Urban Hansson Brusewitz
Generaldirektör

² Inledningsvis utgör ersättningen 80 procent av lönen. Efter 100 dagar sänks ersättningen till 70 procent av lönen och efter 200 dagar är ersättningen 65 procent av lönen.

³ Se Kolsrud, J., C. Landais, P. Nilsson och J. Spinnewijn (2018). The optimal timing of unemployment benefits: Theory and evidence from Sweden. *American Economic Review*, 108, vol. 4-5, 985-1033, och Campos, R., J. I. García-Pérez och I. Reggio (2017), Moral Hazard versus Liquidity and the Optimal Timing of Unemployment Benefits, working paper, FEDEA.

⁴ Forskning visar att arbetslösa diskrimineras i ansökningsprocessen för lediga tjänster när de varit arbetslösa en längre tid. Det finns dock inga indikationer på att en kort tid som arbetslös spelar roll. Se Eriksson, S. och D. O. Rooth (2014), Do employers use unemployment as a sorting criterion when hiring? Evidence from a field experiment, *American Economic Review*, 104, vol. 3, 1014-39.

⁵ Se bland andra Jacobson, L. S., R. J. LaLonde och D. G. Sullivan (1993), Earnings losses of displaced workers. *American Economic Review*, sid. 685-709, Couch, K. A. och D. W. Placzek (2010), Earnings losses of displaced workers revisited. *American Economic Review*, 100, vol. 1, 572-89 och Eliason, M., och D. Storrie, (2006), Lasting or latent scars? Swedish evidence on the long-term effects of job displacement. *Journal of Labor Economics*, 24, vol. 4, sid. 831-856. Dessa studier visar på betydande negativa effekter av arbetslöshet på inkomster 5-10 år efter uppsägningen.